

Bedreigd landschap De Duinen

Op 5 juni '82 werd te Oostduinkerke door Natuur- en Vogelreservaten een Duinendag georganiseerd met als thema 'welke toekomst voor onze duinen?' Als belangrijkste knelpunt werd de controverse tussen waterwinning en natuurbehoud belicht.

De ruim 160 deelnemers kregen in de voormiddag tijdens geleide wandelingen in de gebieden Monobloc, O.L.Vrouw Ter Duinen, Mariapark, Ter Yde en Hannecart een beeld van de zeer opvallende ecologische rijkdom van dit duinencomplex. Factoren verantwoordelijk voor deze grote diversiteit zijn vooral de nog intacte waterhuishouding, de gradiënten in de bodemsamenstelling en een voorgeschiedenis van subtiel menselijk grondgebruik.

Deze achtergronden werden in detail uitgewerkt onder de vorm van een kleine, maar aantrekkelijke tentoonstelling. Centraal stond hier een reeks markante foto's van J. Massart uit 1910 (originelen in bruikleen van de Nationale Plantentuin van België). Op precies dezelfde plaatsen werden in 1980 nieuwe foto's genomen wat de schrijnende gevolgen van ruimtelijke wanordering en overrecreatie beklemtoont. Verder gaven diverse posters een samenvatting van uiteenlopend onderzoek, voornamelijk vanuit de Rijksuniversiteit Gent.

De namiddag werd geopend door *Dr. Eckhart Kuyken* (R.U.G.), regionaal voorzitter voor Vlaanderen van de B.N.V.R. Na verwelcoming van prominenten werd acte genomen van de beslissing van de Intercommunale Watermaatschappij van Veurne-Ambacht, niet te zullen deelnemen aan deze manifestatie. Het doel van de dag was informatie bieden over de ecologische betekenis van de duinen en hun natuurbehoudsbelang in relatie met overige functies zoals wonen, recreatie en waterwinning.

Als eerste spreker gaf *Drs. F. De Raeve* (botanicus, Nationale Plantentuin van België) aan de hand van een indrukwekkende diareeks een overzicht van de ecologische rijkdom van het duinlandschap.

Voor de westkust blijkt door een samenspel van fysisch-geografische en cultuurhistorische factoren vegetaties te herbergen die op heden zonder meer uniek zijn voor West-Europa. Deze zijn echter bijzonder kwetsbaar, wat geïllustreerd wordt

door een groot aantal recent verdwenen plantesoorten. Spreker wees vooral op de drastische gevolgen die elke verandering in waterhuishouding met zich brengt, en die onverenigbaar zijn met de natuurbehoudsfunctie van de duinen.

Als tweede inleider gaf *Ir. Vansteelant* (Dienst van het Mijnezuigen, regio Vlaanderen) een gedocumenteerd overzicht van de noden inzake drinkwatervoorziening en de huidige stand van waterwinningen in de duinstreek. Daarbij wees hij op de gevaren van verzilting en op de mogelijke implicaties voor het grondwater-niveau (daling tot op zeker 1,5 km rond de pompplaats). Het Park van Hannecart - volgens spreker een waterziek terrein (natuurbeschermers spreken van waterrijk gebied!) - zou in principe geschikt zijn voor waterwinning; de aanvraag daartoe werd reeds in 1980 ingediend. Gewacht wordt op aanvullend hydrologisch onderzoek en op een vegetatiestudie die evenwel nog moet aanvullen.

Na deze uiteenzetting werd een panel geïnstalleerd met als moderator *Prof. Dr. P. Van der Veken* (R.U.Gent, lid beheerscommissie staatsreservaat De Westhoek). De leden kregen de gelegenheid zeer in het kort hun verantwoordelijkheid inzake duinen te situeren en hun beleid toe te lichten. *Dhr. B. Breda* gaf als vertegenwoordiger van Minister Lenssens een opmerkelijke en krachtige visie over leefmilieubeleid, te voeren via een geïntegreerde aanpak: 1. milieuschade voorkomen, 2. een sluitend controlesysteem op basis van wettelijke beschikkingen, 3. voorzien van financiële en technisch/wetenschappelijke middelen. Ook t.a.v. grondwaterwinning werd duidelijk gesteld dat heroriëntatie voorzien wordt, mede op grond van milieu-effect-rapporten, naar preventieve maatregelen.

Dhr. E. Van den Berghe (Kabinetsmedewerker bij Minister Akkermans) liet bij monde van *dhr. P. Claus* (Algemeen Beleid Ruimtelijke Ordening) een beeld ophangen van de relaties tussen de oude BPA's en APA's en de Gewestplannen, waarin nog geen definitieve klaarheid bestaat. Dit betreft met name dossiers zoals Park Hannecart en Monobloc-Groenedijk.

Ir. J. De Schuyter (Bestuur van Waters en Bossen) wees op de verantwoordelijkheid van zijn bestuur inzake beheer van het Staatsnatuurreservaat de Westhoek en van de Staatsbossen te Kiemskerke-De Haan. Hierbij wordt gestreefd naar een evenwicht met een zekere extensieve recreatie door aangepaste voorzieningen.

Dhr. G. Ostyn (Rijksdienst voor Monumenten- en Landschapszorg) schetste de evolutie van het grondgebruik in de duinstreek, waar vooral toenemende bebouwing en versnippering nefast zijn voor het milieu, evenals overmatige recreatiedruk en waterwinning. Om rationeel beheer en herstel mogelijk te maken is het

rangschikken van landschappen een belangrijk instrument.

Dhr. P. Geldhof (secretaris Westvlaamse vereniging voor Vrije Tijd) gaf enkele beleidslijnen en adviezen met betrekking tot openluchtrecreatie. Hoewel de W.V.T. hiervoor promotie voert, stelt hij vast dat inzake beschikbare duinen de vraag ver het aanbod overtreft, een onevenwicht dat ongunstig evolueert. Vandaar zijn moedige uitspraak tot wandelrecreatie op paden (geen ruiters!), met afsluiting van de kwetsbare duinen zelf.

Dr. R. Van Duÿren (Schepern gemeente Koksijde) beperkte zich tot knelpunten inzake drie gebieden. De Karthuisduinen met stuiwend zand als grootste probleem: beter fixeren dan weggraven. Monobloc en omgeving zoals geklasseerd werd onder Minister Galle mag misschien wel botanische waarde hebben, maar dit zou volgens spreker geen belemmering mogen betekenen voor sociale verkaveling van 8-9 ha. Voor Hannecart en Mariapark vormt inderdaad waterwinning een bedreiging, maar een riolering in het laatste gebied zou dringend nodig zijn, en ook verandering in waterhuishouding geven. Tenslotte betreurt de spreker de te grote versnippering van de bevoegdheden inzake leefmilieu.

Prof. Dr. J. Hublé (Rijksuniversiteit Gent, Hoge Raad voor Natuurbehoud) geeft een zeer helder en geordend overzicht van knelpunten en van de prioritaire noden vanuit het natuurbehoud. Het kan niet meer geduld worden dat ook maar één are duinlandschap verder verdwijnt. Vooral ook waterstandsaling is ecologisch totaal onaanvaardbaar en suggesties voor alternatieven (o.a. spaarbekkens) dienen ernstig overwogen en onderzocht te worden.

Tijdsgebrek mag geen uitvlucht zijn om overhaast te beslissen. In het helaas kort debat met het publiek kwamen vragen aan bod over natuureducatie, over waterproblemen wanneer ook dit nieuwe winningsterrein zal uitgeput zijn, over coördinatie tussen distributie en winning en de marginaliteit van de winning Ter Yde op Vlaams vlak. Ook werden wensen geuit om minder verbruik te propageren, om tijdig objectief onderzoek en strengere controle te laten gebeuren.

Gepleit werd voor afsluiting van de duinen (zoals door de Dienst der Kust nu stelselmatig wordt uitgevoerd) en voor een sterker beleid inzake het beheer van het Staatsnatuurreservaat De Westhoek. Uit de antwoorden van de panelleden kan worden afgeleid dat die diverse overheidsdiensten zich van de knelpunten wel bewust zijn en dat een gunstige evolutie van het beleid merkbaar is. Of uiteindelijk bij de afweging voor eventuele inplanting van de waterwinning Ter Yde de Westeuropese unieke situatie van de levensgemeenschappen alhier genoeg zal kunnen doorwegen werd zeer categoriek en positief gereageerd. Toch blijkt duidelijk dat de invloeden van andere middens zeer groot zijn; waakzaamheid blijft geboden.

In zijn eindconclusies van de duinen-dag wees Dr. E. Kuyken op de constructieve benadering van de vele problemen en sprak hij de hoop uit dat door de maatschappelijke druk vanuit private natuur- en milieuorganisaties de overheid kan gesteund, zoniet bijgestuurd worden. Hij wees inzake praktisch natuurbeheer op de complementariteit tussen de officiële besturen en de B.N.V.R., die als grote nationale vereniging op een ruime achterban van specialisten en vrijwilligers kan rekenen.

Tot slot werden door de deelnemers twee moties goedgekeurd, gericht aan de Vlaamse Deelregering, de verantwoordelijke Ministers en de betrokken besturen.

Motie 1

De deelnemers aan de 'Duinendag', georganiseerd door de v.z.w. De Belgische Natuur- en Vogelreservaten te Oostduinkerke op 5 juni 1982

— geïnformeerd door uiteenzettingen van panel-leden, zijnde vertegenwoordigers van Ministers Lenssens en Akkermans, ambtenaren van betrokken besturen en diensten zoals Waters en Bossen, Monumenten- en Landschapszorg en het Mijnwezen, afgevaardigden van de Westvlaamse vereniging voor de Vrije Tijd, van het gemeentebestuur van Koksijde en vertegenwoordigers van de wetenschappelijke onderzoeksinstituten Nationale Plantentuin van België en de Rijksuniversiteit te Gent.

— vragen met klem dat inzake watervoorziening, alle alternatieve mogelijkheden objectief en op Vlaams regionaal vlak onderzocht worden.

Motie 2

— Gelet op de grote ecologische betekenis van de duinen, met name voor het natuurbehoud,

— Gelet op de onduidelijke juridische status van deze duingebieden door tegenstellingen tussen enerzijds de Gewestplannen en anderzijds de verouderde APA's en BPA's, dringen de deelnemers aan de Duinen-dag, georganiseerd door de v.z.w. de Belgische Natuur- en Vogelreservaten op 5 juni 1982 te Oostduinkerke, bij de Vlaamse Deelregering erop aan :

1 dat onmiddellijk op initiatief van en door de Deelregering werk wordt gemaakt van de herziening van de oude BPA's en APA's, rekening houdend met de moderne inzichten van het ecologisch gefundeerd natuurbehoud dat geen enkele inkrimping van het duinareaal meer kan dulden

2 dat naast het aspect bestemming het beleid inzake rangschikking van duingebieden als landschap ongeminderd moet voortgezet worden teneinde een adekwaat beheer mogelijk te maken.

Hierbij weze onderlijnd dat in het raam van de wet van 1931 nog nooit schadevergoedingen werden toegekend.

— Overwegende dat duingebieden met een relatief intacte waterhuishouding nog slechts in drie complexen langs de Belgische kust aanwezig zijn,

— overwegende dat winning van grondwater in elk van de reeds gekende gevallen gepaard gaat met drastische nivellerings van de diversiteit en de kwaliteit van het natuurlijk milieu in een grote omgeving.

— overwegende dat het duincomplex Groenendijk - Monobloc - Hannecart - Mariapark - O.L.V. Ter Duinen - Ter Yde een ecologisch unieke plaats inneemt in Westeuropese verband.

— stellen vast dat de waterwinning aldus onverenigbaar is met de natuurbehoudsfunctie, zoals die blijkt uit de bepalingen van het Gewestplan en de rangschikking als landschap.

— eisen met aandrang dat de Vlaamse Deelregering alles in het werk stelt om de geplande waterwinning 'Ter Yde' alsnog te annuleren.

— eisen met aandrang dat herstel wordt nagestreefd van andere, door vergaande uitdroging bedreigde duingebieden (zoals De Westhoek) op basis van toegepast ecologisch onderzoek en advies.

— eisen met aandrang dat voor eender welke ingreep de bouw- en exploitatievergunningen niet los van elkaar worden behandeld en voorafgegaan worden door een milieu-effect-rapportage (mer) getoetst aan publiek-inspraak.